

Kapcsolatok kialakulása és fennmaradása klaszterek tudáshálózatáiban

Juhász Sándor^{1,2} – *Lengyel Balázs*^{1,3}

¹ Hungarian Academy of Sciences,
Agglomeration and Social Networks Lendület Research Group

² University of Szeged

³ International Business School Budapest

Felvezetés

Klaszter / azonos vagy kapcsolódó iparágak gazdasági tevékenységeinek földrajzi koncentrációja (Gordon – McCann 2000)

a felismerése, hogy a tudás 'nincs a levegőben' a társadalmi hálózatokat a klaszterekhez kapcsolódó kutatások középpontjába helyezte

Tudáshálózat / hálózat, ami az innovációhoz kapcsolódó tudás átadása révén köti össze a cégeket, komplex technológiai problémák közös megoldása által (Giuliani 2010)

segítségükkel jobban megérthetjük a klaszteren belüli tanulási folyamatokat

Hogyan magyarázhatjuk ezen hálózatok időbeli változását?

Kapcsolatok kialakulásának /és/ fennmaradásának vizsgálata

Elméleti keret

Evolúciós keret a térbeli hálózatok változásának vizsgálatához (Glückler 2007)

Szelekció – a cégek szintjén

Visszatartó hatás – fenntartják és tovább erősítik a jelenlegi hálózati struktúrát

Variáció – a fennálló struktúra ellen ható, eltérő kapcsolatok kialakítása

Korábbi tanulmányok alapján **a klaszter evolúciója összefügg a hálózat változásával**

(Giuliani 2013, Balland et al. 2016)

Endogén hálózati hatások – visszatartó erők

Kognitív közelség szerepe a kapcsolatok formálódásában – technológiai bezáródás

Kapcsolatok kialakulását és fennmaradását külön kell vizsgálni

Jobban megérthetjük az evolúciós folyamatokat

Korábbi kutatások hipotézisei alapján propozíciók

Javaslatok

A **triadikus bezáródás** – mint endogén hálózati hatás – segítheti az új kapcsolatok létrehozását (csökkenő költségek, bizonytalanságok okán) vagy kohézió révén növelheti a hajlandóságot a komplex tudás megosztására

Javaslat 1A/B: pozitívan korrelál a kapcsolatok kialakulásának / fennmaradásának valószínűségével

A **földrajzi közelség** elősegíti a találkozás lehetőségét és így az új kapcsolatok kialakítását, valamint azok fenntartását

Javaslat 2A/B: pozitívan korrelál a kapcsolatok kialakulásának / fennmaradásának valószínűségével

A cégek **kognitív közelsége** csökkentheti az új partnerhez kapcsolódó bizonytalanságokat valamint a kapcsolatok kialakításához és az interakció ismétléséhez kötődő költségeket

Javaslat 3A/B: pozitívan korrelál a kapcsolatok kialakulásának / fennmaradásának valószínűségével

A **triadikus bezáródás és a kognitív közelség**, azaz az endogén hálózati hatások és a közelségi hatások nem függetlenek egymástól – a variáció evolúciós mechanizmusa csak akkor érvényesülhet, ha az endogén hálózati hatások és a hasonlóságból eredő hatások gyengítik egymást

Javaslat 4A/B: interakciós hatás negatívan korrelál a kapcsolatok kialakulásának / fennmaradásának valószínűségével

Vizsgálat kontextusa

Kecskeméti papírtermék gyártás és nyomdaipar

Iparág helyi jellemzői

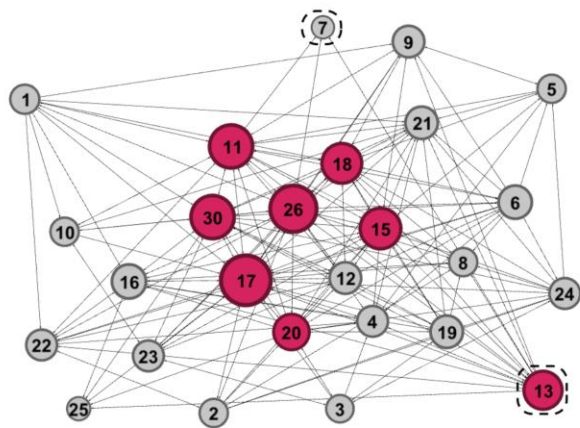
- tradíció
- KKV-k kritikus tömege
- külföldi vállalatok
- relatív magas koncentráció
- intenzív verseny
- rugalmas specializáció

Adatgyűjtés

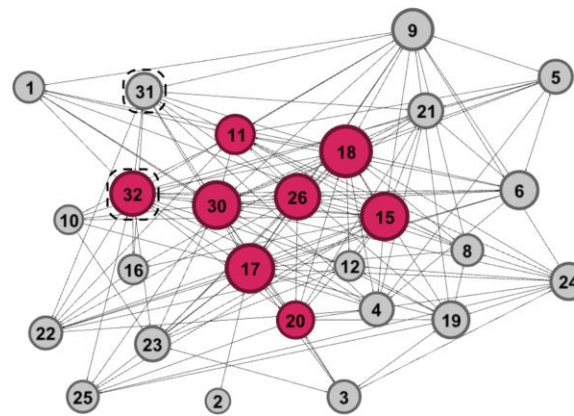
- személyes kérdőívezés 2012-ben és 2015-ben
- listás lekérdezés (tanácsadási hálózat)
- résztvevők kiválasztása
 - *székhelyük a Kecskeméti nagyvárosi településegüttesen belül*
 - *legalább 2 fő foglalkoztatott*
 - *fő tevékenységi terület*
 - TEÁOR 17 (Papír és papírtermékek gyártása)*
 - TEÁOR 18 (Nyomtatás és nyomtatott termékekhez kapcsolódó tevékenységek)*

	2012	2015
Nodes	26	26
Ties	223	181
Density	0,295	0,239
Average degree	7,964	6,464
Ties created	-	71
Ties persisted	-	110
Ties dissolved	-	113
Isolates	0	0
Jaccard index	-	0,374

2012

2015

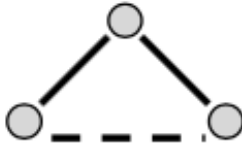
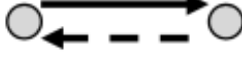
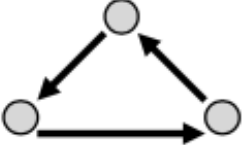
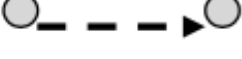
● Core
● Periphery

Módszertan

Sztochasztikus aktor-orientált modellek [RSiena]

[Röviden..] segít azonosítani a kapcsolatok változását befolyásoló szerkezeti, diadikus és aktor szintű tényezőket

	Evaluation				Number of ties	Creation				Number of ties	Endowment				Number of ties
	<i>t</i>		<i>t</i> +1			<i>t</i>		<i>t</i> +1			<i>t</i>		<i>t</i> +1		
Creation	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>i</i>	→ <i>j</i>	71	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>i</i>	→ <i>j</i>	71					
Persistence	<i>i</i>	→ <i>j</i>	<i>i</i>	→ <i>j</i>	110						<i>i</i>	→ <i>j</i>	<i>i</i>	→ <i>j</i>	110
Termination	<i>i</i>	→ <i>j</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	113						<i>i</i>	→ <i>j</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	113
No ties	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	462	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	462					
Odds ratio					181/575					71/462					110/113

Structural variables			
	Description	Formula	Visualization
Triadic closure	Tendency toward triadic closure when two knowledge ties existed in the previous period	$T_i = \sum_{j,h} x_{ij} x_{ih} x_{jh}$	
Reciprocity	Tendency of mutual knowledge exchange	$R_i = \sum_j x_{ij} x_{ji}$	
Cyclicity	Tendency of knowledge exchange in cycles	$C_i = \sum_{j,h} x_{ij} x_{jh} x_{hi}$	
Density	Overall tendency of actors to ask advices	$D_i = \sum_j x_{ij}$	
Dyadic variables			
Geographical proximity	Physical distance of firms subtracted from the maximum distance in the sample		
Cognitive proximity	Number of digits two firms share in common in their NACE 4 codes		
Triadic closure	Number of common third partners multiplied by the number of digits two firms share in common in their NACE 4 codes		
X cognitive proximity			
Firm level variables			
External knowledge ties	Number of knowledge linkages outside the region		
Age	Number of years since establishment		
Ownership	Equals 1 if foreign and 0 if domestic		
Employment	Total number of employees		

	Evaluation		Creation		Endowment	
	Model (1)	Model (2)	Model (1)	Model (2)	Model (1)	Model (2)
Triadic closure	0.191*** (0.032)	0.218*** (0.036)	0.422*** (0.059)	0.462*** (0.072)	-0.103 (0.108)	0.003 (0.131)
Geographical proximity	0.031 (0.041)	0.043 (0.043)	0.172* (0.104)	0.259** (0.123)	-0.103 (0.081)	-0.086 (0.078)
Cognitive proximity	0.111** (0.050)	0.276*** (0.077)	0.062 (0.092)	0.361*** (0.137)	0.194** (0.083)	0.448*** (0.146)
Triadic closure X Cognitive proximity		-0.049*** (0.017)		-0.141*** (0.044)		-0.055** (0.027)
Firm level controls	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Network level controls	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Iteration steps	3898	4194	4141	4194	4191	4194
Convergence t-ratios	< 0.07	< 0.03	< 0.03	< 0.05	< 0.04	< 0.07

Következtetések

Korábbi kutatásokban azonosított **hálózati mechanizmusok eltérő befolyással vannak a kapcsolatok kialakulására és fennmaradására**

Triadikus bezáródás / földrajzi közelség

A térbeli és a hálózatbeli közelség lehetőségeket teremt a személyes találkozásokra, csökkenti az új kapcsolatok kereséséhez kötődő költségeket és bizonytalanságokat

Kognitív közelség

a kognitív közelséggel nő a tudás alkalmazhatósága és ezen kapcsolatok értékesebbé válnak a cégek számára – vagy másként – a hasonló technológiai profil csökkenti a tudásáramlás költségét

Az **interakciós változó** negatív és szignifikáns hatása

az útfüggőség két forrása – a hálózati visszatartó erők és a technológiai bezáródás ellentétes hatást gyakorolnak

a cégek elkerülik azokat a kapcsolatokat melyek a kohézió irányába mutatnak mind hálózati mind technológiai értelemben és új, változatos tudást keresnek a klaszteren belül

A **visszatartó hatás és a variáció szimultán jelen** vannak a helyi tudáshálózatban

Kutatásunk felfedező jellegű – számos korláttal és nyitott kutatási kérdéssel

Köszönöm a figyelmet!

juhasz.sandor@krtk.mta.hu

lengyel.balazs@krtk.mta.hu